Ч. 288 Второк 23 грудня 1897 (4 січня 1898) Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львов в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Справи соймові.

(З руского клюбу соймового. — Внесеня і інтерпеляциї з посліднього засїданя Сойму).

В середу минувшого тиждня о 7 годинї вечером відбуло ся в клюбі рускім двогодинне засїдане під проводом пос. Заячківского. Предметом нарад був порядок дневний четвергового засїданя соймового і питане, яке становище мають заняти посли рускі в комісиї адресовій? В розправах взяли участь майже всї посли. Ухвалу клюбу рішено задержати поки що в тайнї. До евентуального субкомітету комісиї адресової вибрано послів Барвіньского, дра Савчака і Вахнянина. Клюб приняв до відомости, що пос. Окуневский не є в положеню, вступити до клюбу. Пос. Окуневский відказав ся від належаня до клюбу, але охотно возьме участь в нарадах клюбу яко госпітант. Він скличе на днях своїх виборців, щоби запитати, якої гадки суть они в тїй справі? Пос. Остапчук не явив ся на засїданю. Клюб руский приготовлює на посьвятах внесене на управильнене язикових прав руского народу в Галичинї в дорозї законодатній. Уложене внесеня поручено пос. Вахнянинови. Замітимо притім, що клюб руский не уконституовав ся провізорично, але дефінїтивно.

На послїднім засїданю Сойму поставив пос. Михаловский внесене в справі предложеня проєкту закона о виконуваню опіки над убогими з увзгляднененм в нім участи в тій опіцї фондів повіту і краю. — Пос. Крамарчик інтерпелював правительственного комісаря в справі управильненя достави підвод для войска. — Пос. Бернадзїковский поставив внесене в справі знесеня мит на дорогах краєвих і повітових. — Пос. Милян ставив внесене взиваюче правительство, щоби на найблизшій сесиї Ради державної предложило проєкт закона для служби ветеринарийно-санїтарної. — Пос. Стила ставив внесене з порученем Видїлови краєвому предложеня зміни закона о лїценціонованю бугаїв. — Пос. Поточек ставив внесене взиваюче правительство, щоби оно обмежили число коршем і вимагало від шинкарів сьвідоцтва моральности, потверджуваних душпастирями. — Пос. Бойко ставив внесене взиваюче правительство, щоби знесло інституцию ревізорів худоби в Галичинї, а чинність їх повірило громадским оглядачам худоби.

Пос. Вайґель і товариші поставили внесене з порученем Видїлови краєвому, щоби той на найблизшій сесиї предложив внесеня до зміни статута краєвого і краєвої ординациї виборчої на основах: а) Утвореня куриї загального голосованя після ординациї виборчої Ради державної; б) збільшеня числа послів з міст о 10, вибираних 20 містами, належачими нинї до куриї громад сїльских; в) знесене голосів вірильних ректорів, а натомість, щоби унїверситет і полїтехнїка творили тїло виборче; г) число членів Видїлу краєвого побільшити о одного, вибираного куриєю загального голосованя; д) вибори зі всїх курий мають відбувати ся безпосередно а в куриї громад сїльских і загальній голосоване може відбувати ся картками або устно, скоро виборцї не уміють писати. В инших куриях голосоване має відбувати ся тайно. Наконець домагав ся внескодавець, щоби правительство на найблизшій сесиї предложило внесене утвореня окремого соймом після куриї вибираного, в самостійну власть слїдчу заосмотреного трибуналу до розслїду актів виборчих, справозданя піднесених закидів і видаваня вироку о важности виборів зачіплених протестами.

Пос. Небиловець інтерпелював в справі браку рускої написи на урядї податковім в Рожнові; — пос. Остапчук о тім, що в Розношинцях дозволено на корчунок властителеви більшої посїлости а селянам нї; — пос. Новаковский в справі заборони віча в Нижанковичах.

Новинки.

Львів дня 3-го січня 1898

— **Торжественний обхід заведеня нових законів процесових** відбув ся у Львові вчера богослуженями в обох катедрах і зборами судиїв в великій сали розправ львівского карного суду. Явило ся около 200 участників. Промови виголосили: Є. Е. п. президент висшого суду краєвого др. Тхоржницкий, президент суду краєвого Бавх, президент палати адвокатскої Роїньский і заступник стану купецкого Ґубринович. — Рівночасно обходжено і на провінциї заведене нових законів процесових торжественними зборами правників богослуженями по церквах і процесиями.

— **Нова цивільна процедура.** Урядова Gazeta Lwowska подає до загальної відомости: „В послідних днях розійшла ся чутка, немов би введенє в житє нової цивільної процедури мало бути відложене до 1 червня 1898 р. На основі найавтентичнїйших інформаций завіряємо, що згадані вісти цілком безосновні. Всьо потрібне до введеня процедури вже переведене. Видано вже всї розпорядженя, застережені новими законами

2)

СОН.

(Різдвяна леґенда — В. Короленка — з російского.)

(Дальше.)

Макар лежав на постели. Єго голова горіла і в серединї палило єго як огнем; жилами текла немов горівка і тютюневий вивар. По лици сплывав топнїючий снїг і вода збігала по плечи.

Жінка гадала, що він спить, але він не спав. Він не міг позбути ся гадки о лисї і був вповнї пересьвідчений, що в лапцї зловив ся лисок; він навіть знав в котрій. Він бачив єго, бачив, як він, пригнетений бальком, старав ся видістати звідтам при помочи ніг і пазурів. Проміне місяця, що проникали крізь гущавину дерев, відбивали ся на єго золотавім волосю. Очи зьвіряти сьвітились.

Він не видержив, підніс ся з ліжка і обернув ся до свого коня, аби їхати до лїса.

Але що то було? Чи то були дїйстно тяжкі руки єго жінки, що вхопили єго за кожух і кинули знов у постїль?

Нї, ось він вже за селом. Сани скриплять по твердім, замерзлім снїгу. Чалґан лишив ся далеко по заду. За ним доносить ся торжественний голос дзвонів а на далекім овидї видко чорні стати якутских їздців в їх високих острокінчастих шапках, як спішать на службу Божу до церкви.

Між тим вайшов місяць і в горі у зенїтї появила ся біла хмарка, що яснїла фосфоровим сьвітлом. Відтак она немов роздерла ся, розійшла ся і розсипала ся промінистою полуминию на всї сторони, а темна хмарка на півночи стала ще чорнїйшою. Зробило ся темно, ще темнїйше як понурий лїс, до котрого Макар доїздив.

Дорога вела густими корчами, поміж котрі лиш рідко де видко було яку прогалину. Лїс ставав густїйший. Було тихо і страшно. Голї галузки смерік покрив срібний иней; ними легко порушав вітер, що перекрадав ся сюди лиш деколи крізь густі дерева, та нїс з собою дрібні платки снїгу. Хвилька, і знов потонуло всьо в гробову тишину.

Макар задержав ся. Тут був цїлий систем лапок, що тягнули ся майже до самої дороги. В сумерку, який тут панував, розріжнив він виразно загороджений пліт з хворосту, бачив навіть першу лапку: три тяжкі, довгі бальки, оперті о простовісний стовп і придержувані тонким шнурком з волосїня.

Правда, то була чужа лапка, але лис міг і в нїй зловити ся. Макар злїз чим скорше з своїх саний, полишив розумного коня на дорозї і почав наслухувати.

В лїсї не було чути нї одного голосу. Лише далеко з села звучав так як і перше торжественний голос різдвяних дзвонів.

Він не потребував бояти ся. Властитель тої лапки, Алаоша Чалґанов, сусїд і смертельний ворог Макара, був тепер в церкві. Не видко було нї однїського слїду на гладкій поверхни сьвіжо припалого снїгу.

Він війшов в гущавину. І тут нїчого. Під єго ногами скрипів снїг. Лапки стояли рядом немов гармати з отвертими горлами в нїмім ожиданю.

Він ходив сюди і туди. Дармо. Відтак вийшов назад на дорогу.

Але ось! Легкий шелест.... В гущавинї появило ся червонаве волосе лиса, тим разом близько, цїлком близько на лїпше осьвітленім місци. Макар побачив виразно кінчасті уши лиса, єго пушистий хвіст мигав, немов би кликав Макара за собою в гущавину. Він щез між деревами — в напрямі до Макарової лапки, і нараз роздав ся в лїсї глухий, але виразний і сильний удар. Сперш загудїв він відорвано, глухо, але відтак відбив ся під коронами високих дерев, залунав голосно і завмер далеко в ярі.

Серце Макара живійше забилось. Упав бальок в лапцї.

Він біг продираючись через густі корчі. Зимні галузки били єго по лици і обсипували єго снїгом і инеєм. Він спотикав ся і задихав ся.

Так вибіг він на полянку, котру сам був вирубав. Инеєм покриті дерева стояли по обох боках, а долиною попри них ішла вузка доро-

Мінїстерству судівництва, президентам апеляцийних судів і президентам трибуналів першої інстанциї. Всї закони і розпорядженя суть вже в руках правників. В нашім краю відбули ся вже всї курси для студий законів, устроєні для судових і канцелярийних урядників, як також для судової служби. Від 1 падолиста 1897 р. об'їжджають крім того канцелярийні інструктори всї суди, і пересьвідчають ся, що цїлий судовий персонал в нашім краю цїлком приготований до введеня нової процедури. Всї судові будинки піддано ревізиї. Окрема адмінїстрацийно-технїчна комісия оглядала на місци стан будинків і потребу їх розширеня. Розпоряджено значні розходи з кредиту в силї 250 тисяч зр., на переведене потрібних адаптаций, а крім того винайм'лено всюди з причини зведеня нової цивільної процедури потрібві поміщеня. На внутрішнє устроєне судів призначено суму в висотї 40.000 зр. Майже всї судові посади вже заміщені, з виїмкою кількох посад ад'юнктів, котрих з причини недостатку комчетентів не можна було обсадити. В присутности відпоручника мінїстерства судівництва рішено на конференциї президентів трибуналів першої інстанциї розділ дїяльности для всїх судів. Ті постанови будуть в короткім часї розширені в 12.000 примірниках. На них виказані години будучих урядових чинностий. На винагороду дїєтарів за усунене залеглостий в судових експедитах з кінцем грудня с. р. визначено кілька тисяч зр. Всї суди одержали запаси марок на належитости за доручення (в загальній сумі одного мілїона зр.), бо на будуще кожда за доручене заплачена належитість буде потверджена при помочи прикріпленя марки на доказї доручення. Дотичні повідомленя громад і двірских обшарів розіслано в кількох тисячах примірників. День 2 січня 1898 р. буде торжественно обходжений у всїх судах. У всїх осїдках судів буде відправлене торжественне богослуженє, а відтак відбудуть ся засїданя з відповідними промовами.

— **Львівска ц. к. Дирекция почт і телеграфів** оповіщує, що дня 1-го сїчня 1898 р. віддано до ужитку абонентів устроєну в Яслї державну сїть телефонїчну, зложену з центрального бюра в яселькім урядї почтово-телеграфічнім і в сїмох стаций телефонїчних.

— **Підроблені десятки** стрічають ся чим раз частїйше в обороті і тому треба уважати на ті банкноти. Фальсифікати можна розріжнити від правдивих банкнотів по тім, що на мадярскій сторонї напису зроблені на фальсифікатах фігури дуже лихо, а цифри напечатані червоною краскою о много блїдші, як на правдивих банкнотах.

— **Попарила ся** оногди перед полуднем з власної неосторожности служниця Катерина Степанович у Львові в домі при ул. Красицких ч. 14. Хотїла скоро підпалити під кухнею і налила на грань нафти. Нафта бухнула і обхопила її полумінею. Попарену відвезено до шпиталю.

Конкурс.

Руске Товариство педаґоґічне у Львові розписує отсим конкурс на написане короткої історий руского шкільництва від найдавнїйших часів по наші часи на отсих услівях:

1) Істория та має обнимати 5—7 аркушів друку.

2) Істория руского шкільництва до 19 столїтя може головно опиратись на моноґрафіях, істория же его в 19 столїтю має опиратись головно на студиях жерелових.

3) Рукопись належить надіслати до „Руского Товариства педаґоґічного" у Львові найдальше до кінця н. с. серпня 1898.

4) Рукопись має бути підписана псевдонїмом автора, а в осібній запечатаній куверті має бути подане его імя і назвиско.

5) Руске Товариство педаґоґічне визначує авторови принятої рукописи ремунерацию до 400 корон.

6) До оцїнки надісланих праць видїл запросить фахових знатоків.

За видїл „Руского Товариства педаґоґічного".

Е. Харкевич, голова. *В. Білецкий*, секретар.

Переписка зі всїми і для всїх.

Ів. Торбас в Кол.: На всї Ваші питаня відповімо коротко: Коли Вас збирає може охота видавати якусь часопись, то передовсїм постарайте ся о капітал — і то не малий — найміть собі редактора, а тоді буде вже знати, що зробити, бо Ви, — вибачте за слово — не маете і найменшого поняття о якім небудь видавництві, коли питаєте н. пр. таке, що треба знати чоловікови до видаваня якої небудь часописи. Часописи суть всїлякі, отже попри загальне висше і всесторонне образоване треба мати ще часом і фахове. Припустім, що Ви хотїли би видавати часопись астрономічну, то очевидно мусїли би Ви бути з фаху астрономом; до видаваня господарскої часописи треба знати ся на господарстві, а до полїтичної часописи треба знати ся на полїтицї. Законні постанови о видаваню часописий взагалї знаходять ся в законї прасовім. З друкарнею очевидно треба насамперед умовити ся, бо она мусить наперед прилагодити ся до друкованя часописи, постарати ся о машину, черенки, папір та людий до роботи. Щоби Вам дати маленьке поняте о потрібнім до видатництва хоч би лиш малої часописи, виходячої що день, капіталї, зробимо слїдуючий рахунок: Припустім, що за кожде число часописи треба заплатити друкарни за роботу і папір лиш 30 зр. і що на рік (відшибнувши недїлі і сьвята) вийде 290 чисел, то треба вже лиш на то само 8700 зр. Припустім дальше, що часопись мала би 1000 передплатників, то що дня треба би друкувати 1000 аркушів і від кождого платити стемпель по крейцару, значить ся, на день по 10 зр. а в 290 днях за сам стемпель 2900 зр. Отже вже лиш на той видаток треба мати 11.600 зр. До того приходить ще удержане редактора і его сотрудників, марки почтові, податок, пренумерата других ґазет, оплата телеґрамів, і богато ще инших побічних видатків. З того вже легко зміркуєте, як великого треба капіталу, щоби можна видавати якусь часопись. Всї ті видатки мусять покривати передплатники. Чим їх більше, чим правильнїйше они платять, тим скорше може удержати ся часопись. Коли-ж передплатники такі, як дуже часто лучають ся між Русинами, що навіть кажуть присилати собі якусь часопись а відтак не платять, то річ очевидна, що ґазета буває і лихо редаґована і не може удержати ся. — **Григорий Замчище:** Коли хочете, то пришлемо Вам цїлу повість „Шпигун" оправлену в книжку, але під услівєм, що по перечитаню, дасте її комусь другому до читаня і так само зажадаете від від него, щоби він знов дав комусь другому. Коли годите ся на то, то дайте знати карткою, а по нашім новім роцї дістанете книжку. Инакше годї нам зробити, бо змарнувалась би

га, при кінци котрої стояла лапка. Вже було недалеко.

Але там коло бальока появила ся якась стать — показала ся і зникла. Макар пізнав Альошу Чальґанова: пізнав виразно малу, кріпку, наперед зігнену стать, що ступала як медвідь. Макарови видало ся темне лице его суперника ще темнїйшим, его зуби ще більшими як звичайно.

Він розлютив ся. „Злодій;—погадав собі.— Він тут крутить ся коло моєї лапки!" Правда, Макар лише що вертїв ся сам коло лапки Альоши, але в тім була велика ріжниця, бо коли він заглядав до них, бояв ся, щоби его не прихоплено на тім; а тепер, коли він побачив, що хтось чужий закрадає ся до его лапки, взяла его лють і охота зловити нарушуючого его права. Він біг просто до лежачого бальока. Там був лис. Але Альоша пустив ся також там своїм неповоротним, медвежим ходом. Треба було спішитись. Ось вже й лапка, під нею блищить червоний кожух зловленого зьвіряти. Лис порпав в снїгу своїми лапами, саме так як Макар то собі перше гадав і дивив ся на него такими очима, як Макар собі вже давно представляв.

— Не руш! Він мій! — крикнув Макар до Альоши.

— Не руш ти его! Він мій! — відповів як відгомін голос Альоши.

Оба бігли скоро до мети і піднесли рівночасно бальок, аби виймити зьвіра. Коли бальок підняли, підняв ся і лис. Він скочив, відтак задержав ся і подивив ся на обох насьмішливим поглядом, потім облизав на собі місце, де его притиснув бальок і побіг весело помахуючи хвостом.

Альоша хотїв за ним бігти, але Макар вхопив его за кожух.

— Стій! Він мій, не руш его! — крикнув і побіг за лисом.

— Не руш ти его! — залунала як відгомін відповідь Альоши і Макар чув як той і собі вхопив его за кожух і знов его перегнав.

3.

Макар розгнївав ся. Він забув на свого лиса і біг вже лиш за Альошею, що утїкав перед ним.

Они бігли все скорше. Галуза здерла Альоші шапку, але він не мав часу за нею зганяти ся.

Макар дігнав его з криком радости. Але Альоша був все хитрійший як бідний Макар: він нараз задержав ся, обернув ся і зігнув голову наперед. Макар в найбільшім розгонї ударив собою в голову противника і в одній хвили перелетів стрімголов через него в снїг. Коли упав, зірвав ему проклятий Альоша шапку з голови і щез в гущавинї.

Макар поволи підняв ся. Він чув себе цїлком пригнобленим і нещасливим. Его моральний стан був страшний. Лис був вже в его руках, і ось — в гущавинї показав ся він ему знов, замахав несьміливо хвостом і щез.

Між тим ставало чим раз темнїйше. Біла хмарка в зенїтї ледве ще виднїла. Она немов розпливала ся і з неї розходили ся лїниво і слабо послїдні сьвітячі проміні.

По зігрітім тїлї Макара спливали струї розтопленого снїгу. Снїг насипав ся ему в рукави і поза ковнїр і спливав тепер по его плечи і по ногах. Проклятий Альоша взяв ему его шапку, а рукавиці погубив як біг. Було зле з ним. Макар знав, що з морозом нема жартів, коли блукає ся в лїсї без шапки і рукавиць.

Він вже довго блукав. Після его обчислення повинен був він вже давно вийти з Ямалаху і побачити церковну вежу, а однако він все ще був в найгустїйшім лїсї, що немов зачарований обступав его з усїх сторін. — Здалека все ще доносив ся до него торжественний гомін дзвонів. Макарови здавало ся, що іде напротив того голосу, а однако голос видавав ся ему все невиразнїйший; і чим слабші і невиразнїйші ставали тони, тим більше попадав Макар в розпуку.

Він був утомлений, прибитий. Его ноги не хотїли его вже слухати, цїле тїло болїло его, віддих запирало ему в грудях, руки і ноги заковязли, а в голову немов би шпильками кололо.

— Треба вмирати. Що дїяти! — та гадка все частїйше приходила ему до голови. Але він ішов ще дальше.

В лїсї було тихо; здавало ся, що він з ворожим упором густїє і Макар не видів з него виходу, не мав надії на ратунок.

— Треба вмирати! — гадав все ще Макар.

Він цїлком ослаб. Тепер били его молоді деревця безпощадно по лици, немов би насьмівали ся з его безвихідного положеня. В однім місци, на полянцї вискочив білий заяць; він сїв на задні ноги, насторожив довгі уши з чорними цятками на кінци і почав обтріпувати з себе снїг, покривляючись безлично Макарови. Він давав ему до зрозуміня, що добре его знає, що він той самий Макар, котрий на него, на заяця, понаставляв в лїсї тілько штудерних лапок; але тепер сьміє ся він і нїчого собі з него не робить.

Макареви було гірко на души. Між тим ставало в лїсї чим раз рухливійше, але й страшнїйше. Тепер навіть подальші дерева хватили Макара за волосе і били его з розмахом своїм галузем по лици і по очах. Тетерев вийшов з свого гнїзда і дивив ся на него цїкаво своїми округлими очима, а морскі ластівки лїтали скоро поміж дерева, тріпали злісно крилами і голосно оповідали своїм самочкам о Макарі і о его хитростях. Вкінци появили ся в гущавинї тисячі лисячих писків. Они всї дивили ся порушаючи своїми кінчастими ушами, на-

цїла повість. — **А. В. в Чер.:** 1) Льос Ваш доси не витягнений. Послїдне тягнене відбуло ся дня 2 с. м., але цїлий спис витягнених льосів не наспів ще до Львова, отже й не можемо Вам поки що дати відповіди на єго основі. — 2) Що до зарази пискової і ратичної, то ми писали вже давнїйше в „Добрих радах" кілька разів о тім. Шкода, що Ви тих рад не витинали з Часописи, та не наліплювали на окрему книжочку зі всїлякими пожиточними радами господарскими і були би там прочитали собі й про ту хоробу. Причини сеї хороби доси ще не знає ся, отже й нема зовсїм певного способу, як від неї лїчити. Знає ся лиш то, що она есть дуже заразлива і навіть люди можуть нею заразити ся. Длятого найважнїйша річ в тім, щоби не дати ся хоробі ширити. Здорову худобину треба зараз відокремити від недужої і не гнати дорогою, котрою заражена ходила; гній і солому зпід недужої треба десь окремо викинути і полити вапном, та присипати землею. Зараженій худобі треба промивати писок водою з оцтом і медом, а ратицї карболевою водою. Радять також зварити саджу в літрі води і коли вода підстоїть ся, промивати нею ратицї і писок. Також — кажуть — добре есть зробити так: Взяти 1 часть (на вагу) сальмiяку, 1 часть синого каменя, 1 часть алуну, 1 часть ґлявберскої соли, чверть части салїтри і 1/4 части ґрiншпану; все то утерти на порошок, добре змішати і з того 20 ґрамів роспустити в літрі води, дати їй підстояти ся і відтак підстояною водою змивати писок, а ратицї перед тим ще обмити теплою водою. До митя добре есть уживати губки. — **П. П. з До.:** „Залюбив ся — лиш не знаю як осьвідчити ся". Отже хочете поради? То послухайте: Видко не прийшла ще пора на Вас осьвідчати ся, бо коли прийде на то пора, то потрафите то й без помочи учителя. Будьте певні, що так буде; то потвердить Вам кождий практик. — **Єгомость в Ревличцї:** Та й видко, що Вас кількох складало ся на питаня, бо они дуже не держать ся купи. Отже по змозї відповідаємо: 1) Хто хоче бути принятим до монастиря, мусить подати просьбу до настоятельства новіцияту дотичного монашого чина. Вимагають скінчену ґимназию. Виїмково можна доповнити потрібні студиї в новіцияті.— 2) Апарати фотоґрафічні можете дістати в торговли приладів фотоґрафічних Бродковского у Львові ул. Баторого; він Вас також поінформує, чи і які суть польскі підручники до науки фотоґрафованя. Нїмецких підручників есть множество. Подаємо Вам тут два найдешевші: В Реклями бібліотецї (Phil. Reclam's Universal-Bibliothek) есть книжочка число 3521 до 3522, Klepp, Lehrbuch der Photographie, цїна 24 кр. (доставить кожда книгарня, лиш подайте число книжочки); книжочка до самоуки: Victor Michelko, Wie photographirt man? — цїна 60 кр. Hartleben's Verlag, випишіть собі з Відня з книгарні: Moritz Trömel, Wien I, Börsegasse, Nr. 3. — 3) Склад оружия: Альфред Дзиковский, Львів, ул. Кароля Людвика ч. 1.— 4) Треба повідомити о тім староство. — 5) Дописувателем якоїсь ґазети можна легко стати: треба лиш написати якусь допись, а скоро редакция єї приймe і видрукує, то і есть вже дописувателем. А услівя такі: **Перше** і найважнїйше: Пиши лиш правду і більше нїчого лиш правду, щоби відтак редакция не мусїла за допись ставати перед судом. — **Друге:** Май на оці лиш загальне добре і не роби колотнечі в суспільности своїми дописями. — **Трете:** Пиши лиш про важні і цікаві справи, сплетень не подавай до ґазети. — **Четверте:** Не „роби" політики твоїми дописами, то річ редакциї, „робити" політику, а не дописувателя. То дуже лиха ґазета, де дописувателі роблять політику, а не редакция, котра преці повинна стояти в горі, все видїти, все обнимати, все добре розважати і всему надавати напрям. — **Пяте:** Пиши лиш на однїй стороні паперу, бо в друкарни треба твоє письмо розділити поміж складачів, а скоро папір записаний з обох боків, то трудно дійти до ладу і богато з ним клопоту. — **Шесте:** Пиши четко, щоби над твоєю мазаниною редакция і складачі не потребували слїпати і збавляти собі очий. — **Семе:** Старай ся о добрий стиль і пиши правописно, так, щоби твою допись редакция не потребувала поправляти і перерабляти, лиш могла зараз віддати до друку. Коли же не умієш так написати, то бодай пиши широко, щоби редакция мала де поправити і не потребувала переписувати твоєї дописи. — **Осьме:** Не пиши довгих дописий і не думай, що они найважнїйші та длятого мусять бути конче поміщені і не сьміють піти до коша. — **Девяте:** Став під своєю дописею своє повне імя і назвище на знак, що пишеш правду, за котру готов би ти постояти і перед судом. — **Десяте:** Не надій ся від редакций руских ґазет якоїсь заплати за свої дописи, бо ті редакциї і самі ледви дихають.— То суть десять заповідий для дописувателя.— Дописуватель а „репортер" то не все одно. Репортер то всевидущий помічник редакцийний; він мусить чути, як трава росте, мусить видїти крізь стїни, мусить всюди бути, всюди влїзти і все розвідати, та як найскорше написати о тім в своїй ґазетї, а найбільша єго амбіция в тім, щоби єго ґазета перша подала вість о якійсь подиї, хоч би лиш о такій, що десь в якімсь мостї зробила ся дїра.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

ТЕЛЕҐРАМИ.

Будапешт 3 січня. Підчас принятя лїберальної партиї в день нового року сказав президент мінїстрів Банфі, що не похваляє становища опозициї в так поважній ситуациї і що правительство в почутю свого обовязку та опираючись на довірю Корони і згоді партиї знайде вихід із сего трудного положеня.

Париж 3 січня. Цар і цариця прислали телеґрафічно президентови Форови новорічні желаня, в котрих згадують про незабутне враженє гостини Фора в цїлій Росиї. Фор відповів, що цїла Франция приймає ті желаня з одушевленем.

Рим 3 січня. В Сіколїна в провінциї Джірдженті настали великі розрухи робітників. Робітники підпалили уряд громадский і стали рабувати. Для заведеня порядку вислано войско.

Константинополь 3 січня. В добре поінформованих кругах говорять, що Росия не поставила доси формально кандидатури грецкого князя Юрия на ґенерал-ґубернатора Крети. Про него згадувано лиш, коли показала ся трудність в кандидатурі Божо-Петровича.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

сьмішливо на Макара. Заяцї посїдали перед ними і оповідали зі сьміхом о нещастю Макара.

Того було єму за богато.

— Треба вмирати! — погадав Макар і постановив зараз то зробити.

Він положив ся в сніг.

Мороз ставав все сильнїйший. Послїдні промінї ще слабо сьвітили і ледве, ледве блимали на Макара крізь вершки дерев. Послїдний відгомін дзвонів ледве доносив ся з далекого Чалґана завмираючи у воздусї.

Проміне погасло; дзвони умовкли. І Макар умер....

* * *

Як то стало ся, він не знав. Він знав, що з него мусить вийти душа і ждав, ждав.... Однако не вийшло нїчого.

Між тим він впевнив ся, що вже вмер і тому лежав тихо, непорушно. Лежав довго — так довго, що то почало єму кучити ся.

Було вже цїлком темно, коли Макар почув, що хтось порушив єго ногою. Він відвернув голову і отворив замкнені очи.

Тепер стояли перед ним дерева спокійно, непорушно, немов би встидали ся своїх попередних поступків. Окриті инеєм ялицї витягнули свої широкі галузи далеко і легко колисали ся. У воздусї пролїтали платки снїгу.

Ясні добрі зьвізди глядїли з синього небозводу крізь корони дерев і їх густе галузє на землю і здавалось говорили: „Адїть, там умер якийсь бідний чоловік".

Над собою побачив Макар вігненого старого сьвященика Івана, що штовхнув єго ногою. Єго довгі ризи були обсипані снїгом, снїг лежав також на єго високій шапцї, на плечах, на довгій бородї. Найчуднїйше було то, що то був той самий сьвященик Іван, що умер ще перед чотирма роками. То був добрий батюшка. Він нїколи не упоминав ся Макара о свою річну належитість, навіть нїколи не жадав гроший за церковні треби. Макар сам устанавляв все цїну за хрестини і служби і пригадав собі тепер зі встидом, що він платив єму часом дуже мало, а часто то й нїчого. Батюшка Іван нїколи не гнївав ся, жадав мало: лише за кождим разом мусїло ся єму на стіл поставити фляшинку горівки. Коли Макар не мав гроший, тодї велїв батюшка сам за свої принести і они випивали єї разом. Батюшка Іван мав слабу голову, легко упивав ся, але тодї нїколи не поводив ся неспокійно. Макар вів єго тодї до дому і віддавав єго там матушцї, жінцї батюшки.

Ах, добрий то був батюшка, але умер злою смертию. Раз коли всї вийшли, а батюшка лежав сам в своїй постели, захотїлось єму курити. Він встав і підійшов до великої дуже напаленої груби, аби закурити люльку. При тім спотикнув ся і упав головою в огонь. Коли домівники вернули, був батюшка вже мертвий.

Всї жалували доброго батюшку Івана; але що з него лишили ся хиба ноги, то не було ратунку. Єго похоронено, а на єго місце прийшов другий батюшка.

Тепер стояв той сьвященик цїлий перед Макаром і порушив єго ногою.

— Вставай, Макаре — сказав — і ходи!

— Куди іти? — спитав єго Макар неохітно.

Він гадав, що коли вже раз умер, то єго обовязком спокійно лежати і нїхто не сьміє єго примушувати блукати знов лїсом. Инакше по що було умирати?

— Ходи до Господа!

— Чогож я там піду? — спитав Макар.

— Він буде тебе судити — сказав сьвященик сумним, пригнобленим голосом.

Макар пригадав собі, що й справдї по смерти мусить кождий ставити ся перед своїм судом. Він чув раз о тім в церкві. Сьвященик проте правду казав. Він мусить устати.

Він вчинив се бурмотячи, що навіть по смерти не можна мати спокою.

Сьвященик ішов по переду, Макар за ним. Так ішли все на всхід. Дерева розступали ся перед ними.

Макар побачив з зачудованем, що батюшка не лишає за собою в сьвіжім снїгу нїяких слїдів. Він оглянув ся й поза себе і побачив то само: снїг за ними був чистий і гладкий як обрус.

Тут прийшло єму на гадку, що тепер було би для него дуже вигідно ходити до чужих лапок, бо нїхто не міг би пізнати; але сьвященик, що видко відгадав єго тайні гадки, обернув ся до него і сказав: „Лиши! Ти не знаєш, що тебе жде за кожду таку гадку!"

— Ну, ну! — відповів невдоволений Макар — чи не можна навіть нїчого погадати? Чого ти етпер такий строгий? Лише не бій ся!

Сьвященик похитав головою і пішов дальше.

— Ще далеко? — спитав Макар.

— Далеко — відповів сьвященик.

— А щож будемо їсти? — спитав знов неспокійно Макар.

— Ти забуваєш — сказав обертаючись до него сьвященик — що ти умер і тепер не потребуєш вже нї їсти нї пити.

То не подобало ся Макарови. Вправдї було то дуже користно, як не треба було їсти, але тодї треба би так лежати, як він лежав зараз по смерти. Але іти і іти далеко а при тім нїчого не їсти, то видалось єму цїлком невідповідним. Він знов був невдоволений.

— Не ропчи! — сказав сьвященик.

— Вже добре! — відповів обиджений Макар, але в тайнї все жалував ся і нарікав на такий поганий порядок. — „Кажуть чоловікови іти і не дають нїчого їсти. Чи чув хто таке?"

(Дальше буде.)

1)

Средство заступаюче звичайну каву.

Важна річ для домашного господарства.

Вже від давна надибуємо змаганя, щоби звичайну каву заступити сурогатами всїлякого рода. Понеже змаганя ті походили властиво не від кого иншого, лиш від самого народу, а увглядняючи їх більше зі сторони промислової або стосуючи ся до заходячої потреби, повтарано їх лиш, то видко з того, що звичайна кава має в собі інстинктом відчувану некористь, котра, здає ся, єсть не лиш економічного, але ще більше фізиольогічного рода.

Незвичайне то средство побуджуюче, котре давнїйше лиш богачі могли уживати, через змішане з дешевими сурогатами стало доступним вкінци і для всїх кругів суспільности. Тим способом стала ся кава звичайним, щораз загальнїйшим, майже конечним средством поживи.

Числячи ся з тими обставинами, треба глядати за нешкідними, а може навіть пожиточними средствами, котрі могли би заступити звичайну каву.

Однакож тепер здає ся то на якийсь час неможливостию, щоби ми вернули до добрих навичок наших батьків, іменно, щоби зрана споживати на снїдане зупу або иншу поживну страву. як то н. пр в Анґлії ще тепер ма місце в виховавчих заведенях. Кава лиш тому виперла так легко давний добрий звичай, що не лиш сама єсть для змислів приятнїйша, але побуджує заразом до споживаня таких страв, як хліб, масло і т. п., або знов забілена молоком, додає тїлу людскому сили, потрібної до працї.

Але не лиш тим обставинам завдячує кава зерниста так велике розповсюднене в послїдних кількадесять лїтах. Передовсїм оказала ся она для ослаблених нервів средством дуже заохочуючим і сильно побуджуючим. Яко жерело того заохочуючого дїланя відкрив Кунне в 1820 р. алькальоїд кофеїну в звичайній каві. Тому мусить она бути зачислена як опіюм і тютюн до средств подразнюючих, алькальоїди посїдаючих. Отрої ті, котрі в руках лїкаря в декотрих случаях викликують користний успіх, стають ся страшними, коли їх заживати в більшій скількости або через довший час і до них навикнути. Біль голови, безсонність, дразливість нервів, то суть перші познаки. Передовсїм же, кофеїна дразнить серце. Отже-ж, коротко сказавши, кофеїна дїлає спершу побуджуючо, але пізнїйше обезсилює всї нерви, до чого прилучає ся ще єї шкідний вплив на внутренности.

Дїлане на нерви полягає найчастїйше, як вже сказано, на болю голови і т. д. і на дразливости, котра може збільшити ся аж до помраченя ума. Вплив на серце обявляє ся приспішеним, слабим, неодностайним живчиком, тисненем в серцю, притім відчуває ся якусь тревогу. Мязи тратять силу і відпорність.

Ще сильнїйші обяви виступають в травленю: брак апетиту, неодностайність в випорожненю, нежит кишок — суть наслїдками. Пожива маюча в собі части азотові травить ся дуже помалу, а знов білковина в поживі при звичайній каві цїлком не виходить на здоровле,

Через то дїлане на серце, мязи і відживляне, звичайна кава єсть дуже небезпечним средством для людий, котрі фізично богато ся напружають, отже-ж якраз для нашого робучого населеня. При тім єсть то просто нерозумний звичай, по нічнім відпочинку починати день тим, що нерви ослабляє ся такою отруєю, як звичайна кава, і зменшає ся їх здібність до щоденної працї. По тім першім заохочуючім дїланю мусить конче наступити рід дїланя ослабляючого — так, що скоро потрібні суть нові заохоти, як алькоголь, то ранїше відсьвіжене горла. В так то шкідливий для здоровля спосіб починає ся день кавою на снїдане.

Дуже небезпечною єсть зерниста кава для дїтий, котрих нерви і травлене тим вже від молоду ся псує і до шкідних річий привикають. Мала лиш скількість родичів догадує ся того, як шкідні і на цїле жите небезпечні наслїдки спроваджує призвичаєне дитини до средств заохочуючих, як звичайна кава, пиво, вино і т. п. Цїлий ряд пізнїйших недуг зискує тим способом управну рілю. Обовязком однакож єсть вказати на то, що уживане звичайної кави, на жаль в родинах так загально розповсюднене, спроваджує на населене нещастні наслїдки.

Против надужитю алькоголю майже в цїлім цивілізованім сьвітї піднято акцию, а іменно суть змаганя, найчастїйше стремлячі до того, аби навикненим до тої заохоти нервам, дати щось подібно заохочуючого. В борбі тїй против алькогольови, котрий жителї Ґренляндиї називають: „то, від чого тратить ся розум", має служити передовсїм кава і чай.

Однакож отруя позістає завсїгди отруєю. Приглянувши ся добре сїй справі, то заступлене алькоголю кофеїною не о много єсть розумнїйше від заступленя морфіни опіюмом або какаівою. Для налогових пияків кава може бути дїйстно менше зла як алькоголь, мимо того позістає она завсїгди зла. Для добра дорастаючого поколїня треба би застановити ся над тою справою поважно і ті средства побуджуючі усунути зпоміжи звичайної поживи, а в поживі населеня старати ся о введене цїлковитої зміни.

Уживані доси додатки, через котрі звичайна кава стає вправдї дешевшою, але анї лїпшою, анї для здоровля користнїйшою, треба конче назвати також злими з огляду на гиґієну, і они бідним і недужим найбільше шкодять. Коли крім того додатки ті дістають ся до торговлї лиш змелені, проте підлягають они легко, як о тім вже нераз переконано ся, підроблюваням і для здоровля згубним домішкам.

Одинокими додатками до кави, котрі для здоровля назвати можна користними, суть ті, котрі виробляє ся зі збіжа. То вже від якогось часу робить ся через праженє ячміня, або ще частїйше солоду. Ячмінь іменно через солодоване перемінює ся так, що часть знаходячого ся в нїм крохмалю зміняє ся в декстрину (цукор крохмалевий), наслїдком чого розпускає ся в водї і єсть легко стравний.

Всїлякі ті вироби мали однакож одну злу сторону, а то, що смак відвару чути було мукою, був солодкавий і нудкий, або гіркий і острий — так, що їх нї самих, нї змішаних зі звичайною кавою не можна уживати довший час, що можна ще й нинї добачити в так званих солодових кавах, котрі суть нічим більше, як лиш звичайно перепаленим солодом або праженим ячмінем. Не осягнено отже нїякого успіху.

Инакше представляє ся справа зі знаною Катрайнера солодовою кавою, котра своєю добротою найперша заслужила на назву знаменитої кави солодової. Суть з неї усунені всї висказані повисше хиби. Найважнїйшим в тім способі вироблюваня єсть то, що ячменеви, новим способом заміненому в солод, через винахід вивару, витворепого з зерна кави, удало ся надати запах і смак звичайної кави.

Тим Катрайнеровским способом приладжений вивар єсть незрівнаний, а змелений дає знамениту каву, смаком до звичайної дуже подібну, а для здоровля шкідних частий не маючу. Так подібною єсть краска, смак і запах до звичайної кави, що з огляду на домішку молока і рівночасне споживане хлїба трудно спостеречи яку різницю.

Аби оцїнити склад, богато вже визначних хеміків і гиґієністів, як пп.: проф. тайний радник Петенкофер, Цімзен, Вірхов, Обрай, др. М. Мансфельд, проф. др. Гофман і инші піддали Катрайнерівскі вироби хемічному розслїдови. Недавно розслїджував їх звістний гиґієніст проф. др. Ферд. Гіппе в Празї. Розслїди виказали, що ту найбільше може занимати, скількість частий азотових або білковини ростинної 9·31% до 10·81% і частий поживних 44·67% до 55%. В виробах тих не знайшли притім нїяких инших і шкідних складників.

Отже ж зміст розпускальної білковини, товщу і т. п., передовсїм-же солодового цукру, представляють ту солодову каву яко поручення гідне средство поживи — так, що і на то крім побуджуючого дїланя треба звернути увагу. В противности до звичайної кави побуджуюче і скріпляюче дїлане єсть вже запевнене, а дїлане убезсиляюче і ослабляюче не приходить потім нїколи. Передовсїм не впливає шкідно на травлене — так, що той виріб, поминувши инші его прикмети, о котрих вже сказано, в місце звичайної кави, у всїх случаях лиш шкідно, годить ся поручити кождому, а передовсїм дїтям, терплячим на брак крови, дївчатам і слабосильним жінкам.

Де однакож довга привичка до звичайної кави не позваляє на уживане Катрайнерівскої кави солодової, то в кождім случаю показує ся она найлїпшим додатком, понеже додана в більшій части, своїм властивим приятним смаком робить звичайну каву приятнїйшою і відоймає її в значній мірі шкідні здоровлю прикмети. Длятого належить Катрайнерівску каву солодову як найгорячїйше поручити. Дальше можна дїтям конечну поживу з молока уприятнити і користною зробити через домішане Катрайнерівскої солодової кави.

Як з повисшого видко, знайдено в Катрайнерівскій солодовій каві довго шукане средство до заступленя звичайної кави, як також в случаях вже згаданих найлїпший до неї додаток, котрий має дуже велике значінє гиґієнїчне передовсїм для працюючих верств нашої суспільности, де крім заохоти, яко чинника приємности, також взгляд на відживляне має важність і значінє.

Др. В. Г.

З друкарні З. Домбровського під зарядом С. І. Зеєра.